

חזרה: מלאכת בונה - מוסיף על הבנין, כלים של פרקים, תיקון הקרקע סימן שי"ג

א סעיף א' - פקק החלון, קנה, נגר.

א. פקק חלון (window stopper): חתיכת עץ שסותמים בה החלון או הארובה.

1. **משנה** (קכה): - פקק החלון, רבי אליעזר אומר: בזמן שהוא קשור ותלוי פוקקין בו, ואם לאו אין פוקקין בו. וחכמים אומרים: בין כך ובין כך פוקקין בו.
2. **גמרא** (שם) - מאי בין כך ובין כך. אמר רבי אבא אמר רב כהנא: בין קשור בין שאינו קשור, **והוא שמתוקן**. אמר ליה רבי ירמיה: ולימא מר בין תלוי ובין שאינו תלוי והוא שקשור.

ב. מחבר: פקק החלון, יכולים לסתמו אפי' אם אינו קשור ולא **אמרינן** דהוי כמוסיף על הבנין. [פסק כחכמים, אליבא דרב כהנא].

1. **מג"א** (א'), **מ"ב** (א'): אפי' על ארובה שבגג שרי, ואינו נחשב לאהל. דהאהל כבר עשוי, וכשפוקקו אינו אלא מוסיף על האהל וגם הוא עראי.
2. **מ"ב** (א'): הר"י הלוי כ' דהא דאיתא שפקקו את החלון בשבת מפני המת שלא יכנס הטומאה לבית ויטמאו הכלים, היינו קודם שימות המת, שהיו תוספת אהל ולא מיקרי מתקן עדיין. **אבל לאחר מיתתו** מיקרי תיקון גמור. **והמג"א** (א') חולק, דזה לא מיקרי מתקן, דהכלים שהיו בתוכו כבר נטמאו. ואינו מועיל אלא להבא שלא יטמאו כל אשר יהיה אח"כ בהבית. וכן מצדד **השע"ת**.
3. **מג"א** (ז', ח'), **מ"ב** (א'): ולא אמרינן וכו'. כיון שדרכו בכך לפתוח ולסגור **תמיד** ואם עומד לפתוח רק לעתים רחוקות, אסור כמוסיף על אהל קבוע. ומסיים **הבה"ל** (ד"ה ולא), וע"כ בעינן שיהא הפקק קשור ותלוי מבעוד יום.

ג. "והוא שמתוקן".

1. **בה"ל** (ד"ה והוא): י"א שדי במחשבה [רא"ש ומחבר]. י"א שצריך תורת כלי, כמו קנה [רמב"ן רשב"א יראים ור"ן]. וצ"ע למעשה.
2. **בה"ל** (ד"ה מע"ש): י"א מצד בונה [רש"י והגר"א]. וי"א מצד מוקצה [ב"ח ופמ"ג וכו"נ מהרא"ש]. ולפ"ז 'לסתמו' הוא לאו דוקא, דה"ה אם הכין במחשבה לאיזה דבר שיהיה סגי.

ד. מחבר: **והוא שיחשוב** עליו מע"ש לסתמו בו. [ד' עצות. ובמחשבה, הבה"ל מסיים צ"ע למעשה].

1. **מ"ב** (ג', שעה"צ ב'): וכ"ש אם **נשתמש בו מכבר** אפי' רק פ"א, כבר ירדה עליהם תורת כלי ולא צריך תו אפי' מחשבה.
2. **מ"ב** (ג'): דבר **שאין דרך** לבטלו לעולם אלא לפי שעה כגון בגד, מותר לסתום בו אפי' לא היה דעתו עליו מע"ש.
3. **בה"ל** (ד"ה אפילו, ע' ד"ה ואין): אם אינו קשור. **ובקשור** א"צ אפי' מחשבה. ב"ח וא"ר.

ה. קנה (beam): מוט מעץ או ברזל שתוחב אותו **באורך** הדלת עד לכותל ונועל בו הדלת.

1. **גמרא** (קכו): דתניא: קנה שהתקינו בעל הבית להיות פותח ונועל בו, בזמן שקשור ותלוי בפתח פותח ונועל בו, אין קשור ותלוי אין פותח ונועל בו. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: מתוקן, אע"פ שאינו קשור. אמר רב יהודה בר שילת אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ... ואמר רב יהודה בר שילת אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: והוא שיש תורת כלי עליהן.

ו. מחבר: וקנה שהתקינו להיות נועל בו, א"צ שיקשרנו בדלת ומ"מ דמי לבנין יותר מפקק החלון ולא סגי במחשבה שיחשוב עליו מאתמול וצריך **שיתקנו לו**. [כרשב"ג אליבא דר' יוחנן].

1. **מג"א** (ב'), **מ"ב** (ד'): וקנה. היינו שתוחבו אצל הדלת בכותל, וע"כ דמי קצת לנגר המבואר לקמיה דלא מהני ליה מחשבה.
2. **מ"ב** (ה'): א"צ שיקשרנו וכו'. צ"ל נמי א"צ וכו'.

ז. מחבר: וצריך שיתקנו לכך (כר' יוחנן); **לרש"י**, היינו שיתקנו לשם כלי שיהא ראוי לשום תשיש שיהא ראוי להפך בו זיתים או לפצוע בו אגוזים; ולר"ת א"צ שיהא ראוי לדבר אחר, אלא כיון שתקנו ועשה בו מעשה והכינו לכך סגי.

1. **מ"ב** (ו'): שיתקנו לכך. היינו דכיון שתקנו יש עליו תורת כלי **ויוצא מתורת בנין** רק דלרש"י בעינן דוקא שיהא ראוי לשום תשיש אחר ולר"ת א"צ שיתקנו אלא לנעול בו דבזה נמי יש תורת כלי עליו ויוצא מתורת בנין.
2. **בה"ל** (ד"ה שיהא): ראוי להפך וכו'. ואם יחד רק לזה מ"מ לא מקרי כלי שמלאכתו לאיסור כיון שלא היה עדיין רק הזמנה בעלמא.
3. **מג"א** (ג'): וכן פסק המחבר כר"ת בסי' ש"ח. והמ"ב (ז') כ' שלעת הצורך יש להקל.

ח. רמ"א: ומיקרי ע"י כך כלי שמלאכתו להיתר, ומותר לטלטלו.

1. **מ"ב** (ח'): ומקרי וכו'. דמלאכת הנעילה הוא להיתר.
2. **מג"א** (ד'), **מ"ב** (ט'): אבל קנה שמוסקין בו זיתים אע"פ שנועלין בו מקרי מלאכתו לאיסור כיון שעיקרו עשוי לכך הולכין אחר רוב תשישו.
3. **מ"ב** (י'): ומותר לטלטלו. היינו אפי' שלא לצורך גופו ומקומו רק צורך קצת. אבל בענינו דאיירינן לענין לנעול בו דהוא לצורך גופו מותר כיון שיש עליו תורת כלי אפי' עומד למסוק בו זיתים.

ט. נגר (peg): יתד שתוחבים אותו בחור שבאסקופה (מפתן הדלת) לנעול הדלת.

1. משנה (עירובין קא:): נגר שיש בראשו גלוסטרא, רבי אליעזר אסור ורבי יוסי מתיר.
2. גמרא (עירובין סוף קא:): בניטל באגדו כולי עלמא לא פליגי. כי פליגי בשאינו ניטל באיגדו. דמר סבר: כיון דיש בראשו גלוסטרא תורת כלי עליו, ומר סבר: כיון דאינו ניטל באיגדו לא.
3. משנה (עירובין קב:): נגר הנגרר, נועלין בו במקדש אבל לא במדינה. והמונח, כאן וכאן אסור. רבי יהודה אומר: המונח, מותר במקדש, והנגרר במדינה.
4. גמרא (עירובין קב:): ת"ר: איזהו נגר הנגרר שנועלין במקדש אבל לא במדינה, כל שקשור ותלוי, וראשו אחד מגיע לארץ. רבי יהודה אומר: זה אף במדינה מותר, אלא איזהו נגר שנועלין במקדש אבל לא במדינה כל שאינו לא קשור ולא תלוי, ושומטו ומניחו בקרן זוית. אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי יהודה בנגרר. אמר רבא: והוא שקשור בדלת. איני. והא רבי טבלא איקלע למחוזא, וחזא לההוא דהוה תלי בעיברא דדשא, ולא אמר להו ולא מידי. ההוא ניטל באיגדו הוה. רב אויא איקלע לנהרדעא, חזייה לההוא גברא דהוה קא קטיר בגמי, אמר: דין לא נטרוק.

י. מחבר: נגר (שהוא יתד שנועלים בו ותוחבין אותו באסקופה למטה ודומה טפי לבנין), אין נועלים בו א"כ יהא קשור. [כ"ר יהודה].

1. מ"ב (י"א): לבנין. ר"ל שנראה כשאר נגרים ויתדות שנועץ בכותל דיש בזה משום בנין ולכך בעינן שיהא קשור. ר' יהונתן.
2. בה"ל (ד"ה ואין, עי' ד"ה אפילו): ואין נועלים בו א"כ וכו'. מיהו בקשור א"צ אפי' מחשבה שיחשב עליו מבעוד יום. ב"ח וא"ר.
3. בה"ל (ד"ה יהא): במחשבה בעלמא שחישב עליו מע"ש איכא איסור דאורייתא לדעת רש"י, אבל להרא"ש הוא רק מדרבנן. וכ"ז בנגר שאין בראשו גלוסטרא, אבל ביש בראשו גלוסטרא אפשר דלכו"ע הוא רק מדרבנן כיון דתורת כלי עליו. ועי' הגר"א.

יא. מחבר: כיצד יהא קשור.

1. אם יש בראשו גלוסטרא [שדומה לכלי]: סגי איזה קשר. דהיינו אפי' אם קשור בחבל דק שאינו ראוי להיות ניטל בו, ואפי' אם אינו קשור בדלת עצמו אלא בבריה הדלת, ואפי' אם החבל ארוך ואינו תלוי כלל באויר אלא כולו מונח בארץ.
(א) מ"ב (י"ב): שדומה לכלי. היינו דכיון דכלי הוא לא הוי כבנין דנראה לכל דלפי שעה משימו שם.
(ב) מ"ב (י"ג, עי' בה"ל ד"ה בחבל): בחבל דק. משמע דעכ"פ קשור מיהו בעינן וכן פסק הט"ז (א). וא"ר כ' דלעת הצורך יש להקל. אבל הגר"א נ"ר כמצדד כהט"ז. ואם הנגר מחובר לדלת ומושכין אותו ותוחבין בחור מותר לכו"ע אף בלי קשירה [ח"א].
(ג) מ"ב (י"ד): בו. שאם רוצה לטלטלו ע"י אותו חבל מיד נפסק.
(ד) מ"ב (ט"ו): ואפי' אם אינו וכו'. והו"א דאינו מינכר כ"כ דהוא רק לנעילה.
(ה) מ"ב (ט"ז): בבריה הדלת. או במזוזה שאחורי הדלת.
2. אם אין בראשו גלוסטרא: צריך קשור בדלת עצמה [אפי' בחבל דק], או קשר בבריה וקשר אמיץ. שאין אסור אלא כששומטו ומניחו בקרן זוית.
(א) מ"ב (י"ז): ואם אין בראשו וכו'. משום דכיון דאין על הנגר תורת כלי בעינן שיהיה יותר היכר שהוא עומד רק לנעילה דלא יהיה נראה כבונה.
(ב) מ"ב (י"ח): הקשר אמיץ. ובלא"ה אסור אפי' אם הנגר תלוי באויר ואינו נגרר כלל בארץ.
(ג) מ"ב (י"ט): שאין אסור וכו'. קאי אלעיל שכתב דמותר אפי' בחבל דק וע"ז סיים וכתב שאין אסור אלא כששומטו היינו שאינו קשור כלל וכששומטו ממקום החור שנועל שם הדלת מניחו בקרן זוית דאז אינו נראה כמוכן לנעול והוי כבונה.
3. תוצאה: (א) גלוסטרא (ממילא): לט"ז צריך איזה קשר, וכן מצדד המ"ב דלא כא"ר. (ב) גלוסטרא בידים: יש מקום להקל יותר, בלי קשר. בה"ל (ג) קשר בדלת, אפי' בחבל דק. (ד) קשר בבריה, צריך קשר אמיץ. (ה) מחובר לדלת.

יב. בה"ל (ד"ה אם): אם יש בראשו גלוסטרא. היינו ממילא אבל אם עשה גלוסטרא לראשו משמע בב"י דלכו"ע מותר אפי' בלי קשירה כלל כיון דעשה בו מעשה שמוכיח עליו שהוא כלי לא מחזי כבונה כלל, ומותר אפי' בנקמז. והגר"א ס"ל דלדעת הטור אין לחלק בזה כלל דהא ס"ל דדין בית יד הוא דין אחד דגלוסטרא דמתניתין וכ"ש דאין להתיר בזה בנקמז לדידיה רק לדעת הרי"ף.

ב סעיף ב' - נקמז.

1. גמרא (עירובין דף קב:): בעי רבי זירא: נקמז מהו. אמר רב יוסף: מאי תיבעי ליה. לא שמיע ליה הא דתניא: נשמט אסור, נקמז מותר. ורבי יהודה אמר: נקמז, אע"פ שאינו נשמט אסור. ואמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי יהודה בנקמז. וטעמא מאי. אמר אביי: משום דמיחזי כבונה. בעא מיניה רב נחומי בר זכריה מאביי: עשה לו בית יד מהו. אמר ליה: בוכנא קאמרת. איתמר, אמר רב נחומי בר אדא: עשה לו בית יד מותר.

ב. מחבר: כל נגר שאמרנו, מיירי שהאסקופה גבוה וכשנועץ אותו במפתן אינו נוקב בארץ, אבל אם נפתחה האסקופה, בענין שכשמכניס הנגר בחור נוקב תחתיו בארץ, הוי בנין ואסור לנעול בו.

1. בה"ל (ד"ה הוי): הוי בנין. בגמרא איתא משום דמחזי כבונה.

ג. יש בראשו גלוסטרא.

1. מ"ב (כ'): ב"י, אסור, אפי' הוא קשור. בה"ל (ד"ה כל), אפשר דלדברי הרי"ף יש להקל ביש בראשו גלוסטרא.

ד. עשה לו בית יד [הוא כמו גלוסטרא דלעיל, אך לעיל איירי דהגלוסטרא היה בו ממילא וכאן איירינן דעשה אותו בידים].

1. מ"ב (כ"א): מוכח דכלי הוא ותו לא מחזי כבונה דאין דרך לשקע כלי בבנין לבטלו שם, ושרי אפי' אינו קשור. ט"ז (ב'), מג"א (ה'), ב"י. אבל הגר"א כ' דלדעת רש"י והטור לא מצינו היתר בנקמז דהיינו נפחתה האסקופה אפי' ע"י עשיית בית יד.

ה. אם מתחלה עשה חלל בקרקע מקום שהנגר יהיה ראשו שם ואינו מוסיף נקב בארץ.

1. מ"ב (כ"ב): אין איסור. וכן רוב הבתים עושין נקבים בחומה אצל הדלת מכאן ומכאן ותוחבין הבריה לשם שהולך מקצה זה לזה ולא אמרינן דהוי כבונה דמה לי שנכנס בחומה או למטה בארץ אלא משום שנעשה מתחלה לכך נקבים בחומה שרי. ועוד, כיון שעושין טבעת של ברזל באמצע הבריה ובו אווזין בשעת פתיחה ונעילה ומושכין את הבריה זה הוי כעשה לו בית יד דמותר ט"ז (ב) ושא"א. ואפי' להגר"א שמחמיר לעיל בעשה לו בית יד לרש"י והטור, יש להקל בזה מפני צירוף טעם הראשון של הט"ז.

ג. סעיף ג' - דלת שבמוקצה: רחבה (חצר) שאחרי הבתים שאין נכנסים ויוצאים בה תדיר ותולה שם דלת או מחצלת.

א. משנה (עירובין קא.): הדלת שבמוקצה, וחדקים שבפרצה, ומחצלות, אין נועלין בהן אלא אם כן גבוהים מן הארץ.

1. גמרא (שם): ורמינהו: דלת הנגררת, ומחצלת הנגררת, וקנקן הנגרר, בזמן שקשורין ותלויין נועלין בהן בשבת, ואין צריך לומר ביום טוב. אמר אביי: בשיש להם ציר. רבא אמר: בשהיה להן ציר.

ב. מחבר: רחבה שאחורי הבתים, שאין נכנסים ויוצאים בה תדיר, אם עשה דלת לפתחה וכדו', אם היה להם ציר (כרבא), נועלים בהם אפי' הם נגררים בארץ. רק שקשרם ותלאם לנעול בהם; ולא חשיב כבונה, שניכר בהם שהוא דלת כיון שהיה להם ציר.

1. רמ"א: וכ"ש אם יש להם ציר עדיין; ובלבד שלא יחזיר הציר למקומו.

2. מג"א (ו'), מ"ב (כ"ה): שהיה להם ציר. היינו שניכר שהיה להם ציר.

3. מ"ב (כ"ו): רק שקשרם ותלאם. ר"ל שקשרם ותלאם שם מבע"י כדי לנעול בהן, מותר לנעול בהן בשבת שאף שכשהן פתוחין הן נגררות בארץ ורק כשהוא נועלן מגביהן וזוקפן על האסקופה מ"מ כיון שהן קשורות ויש להן היכר ציר, לא מחזי כבונה בשבת.

4. בה"ל (ד"ה שאין): נכנסים ויוצאים בה תדיר. התו"ש מצדד דבפתח העשוי ליכנס בפתח מל' יום הוי כפתח העשוי ליכנס בה תדיר.

ג. ב"י (ג'): מה החילוק בין פקק חלון, שתוספת אוהל עראי מותר, לכאן.

1. ראב"ד (ברא"ש): כיון דלא משתמש שם תדיר, ממילא כסותם בפתח זה, דעתו שיהיה לימים מרובים ומחזי כבונה. מ"ב (כ"ג).

2. רש"י: שהדלת היא עראי ואין חושש לקבוע אותה כראוי, אלא זוקפה כנגד הפתח וע"כ מחזי כבונה. [ונקט 'מוקצה', דאורחא בהכי].

3. ט"ז (ג'): נ"מ, בבית שמשמשין בו תדיר, אם עושה דלת כזה (דאין לו צורת דלת ממש) אסור בלא ציר לפי רש"י.

4. מג"א (ז'): ע"פ הנ"ל: שהמחבר פסק כהראב"ד. ממילא אין חילוק בין פקק חלון ודלת שבמוקצה, רק שם משתמש תדיר, משא"כ כאן. ממילא, אם בפקק חלון אינו עשוי לפתוח אלא לעתים רחוקים, אסור. ויש הכללים כמו כאן. בה"ל (ס"א ד"ה ולא).

ד. מחבר: אבל אם אין להם ציר ולא היה להם ציר, אין נועלים בהם אא"כ היו גבוהים מן הארץ. [משנה].

1. מ"ב (כ"ז): גבוהים מן הארץ. ר"ל שהיו קשורות ותלויות מבע"י בענין שאף כשפותחן אינן נגררות בארץ, ואפי' רק כמלא נימא.

2. בה"ל (ד"ה גבוהים): הנשמת אדם רצה לחדש דבגבוה מן הארץ מהני אע"פ שאין קשור כלל, וכמעט כל הראשונים חולק.

ה. מחבר: ופתח העשוי לכניסה ויציאה תדיר נועלים בו, אפי' לא היה לו ציר מעולם והוא נגרר.

1. מ"ב (כ"ח): ופתח העשוי וכו'. שכיון שמשמשין בה תדיר הכל יודעין שלדלת היא עשויה ולא מחזי כבונה.

2. מ"ב (כ"ט): והוא נגרר. מלשון המחבר משמע דעכ"פ קשור מיהו בעינן, אבל מהרמ"א בס"ד משמע דס"ל דאפי' אינו קשור כלל שרי, אם יש לה אסקופה מלמטה, ויש להקל בזה.

ד. סעיף ד' - דלת-אלמנה: דלת העשוי מלוח אחד (ולא קרשים קרשים כדרך דלתות), או שאין לה אסקופה התחתונה (מפתן הדלת).

עירובין (קא.): דלת אלמנה הנגררת אין נועלין בה. היכי דמי דלת אלמנה. איכא דאמרי: דחד שיפא, ואיכא דאמרי: דלית ליה גשמה.

א. מחבר: דלת העשוי מלוח אחד או שאין לה אסקופה התחתונה, וכשפותחים שומטין ועוקרים אותה, אין נועלים בה אפי' יש לה ציר.

1. מ"ב (ל'): לפי שאין לה תקוני הדלת כשאר דלתות הוי כסתימה בעלמא, ונראה כבונה.

2. מג"א (ח'), מ"ב (ל', ל"ג): ומיירי כאן אפי' בפתח העשוי לכניסה ויציאה תדיר.

3. מ"ב (ל"ב): וכשפותחין וכו'. משמע דמיירי בשאינה קשורה, אבל אם היא קשורה ותלויה אף שנגררת בארץ כשפותחה שרי אף שאין לה תקוני דלתות כראוי, משום דכאן מיירי בפתח העשוי לכניסה ויציאה תדיר. שעה"צ (כ"ג): תלוי בב' גרסות].

ב. מה החילוק בין מחצלת של קנים, שמהני ציר, משא"כ כאן.

1. י"ל הט"ז (ד'): שאני התם דאין רגילות לבנות מחצלת של קנים בבנין. משא"כ כאן דהוא מדף א' ורגילין לבנות בכזה בכותל.

ג. רמ"א: אבל דלת העשויה מקרשים הרבה, שרי אע"פ ששומטים אותה כשפותחה, אם יש לה אסקופה.

1. מה החילוק בין דלת שברחבה, שצריך שיהא קשור ותלוי מבע"י, משא"כ כאן [שאינו קשורה כלל].

2. י"ל המ"ב (ל"ג): הכא איירי בפתח שהוא עשוי לכניסה ויציאה תדיר, וס"ל דבזה לא בעינן קשר כלל. [דלא כמחבר ס"ג].

ד. רמ"א: וה"ה במקום שנועלים בקרשים הרבה ויש חקיקה למעלה ולמטה שמכניס בהם הקרשים [ב"י: כמו חנויות]. דינם דלת, הואיל ואינן לוח אחד בכל הדלת.

1. מ"ב (ל"ד): ויש חקיקה. ר"ל דהחקיקה **נחשבת** כאסקופה.
2. מ"ב (ל"ה): שדינם כדלת. אע"ג דהקרשים אינם מחוברים והוא מכניס **כל קרש בפני עצמו** אפ"ה לא נחשב כדלת של לוח א'.

ה. **מה החילוק בין פקק חלון**, דשרי בלוח אחד, משא"כ כאן. [כאן איירי אפי' עשוי לפתוח ולנעול, דקאי אחנויות].
1. מג"א (ח'): ואפשר דע"ש שהם מחוברים יחד קרוי לוח. ולפי ה"ב"ת י"ל שאה"נ, שאף העשוי מלוח א' אם עשוי לכניסה ויציאה תדיר שרי.

ו. מג"א (ח'), מ"ב (ל"א, ל"ו): ודעת הרמב"ם דלא אסור **אלא בתרתי לריעותא**, היינו שהוא מלוח אחד וגם אין לה אסקופה. ובפתח העשוי לכניסה ויציאה תדיר מצדדים האחרונים דיש לסמוך על שיטתו להקל.

ה) סעיף ה' - יצא הצירים ממקומו.

א. מחבר: כלים שפתחיהן מהצד ויש להם שני צירים א' למעלה וא' למטה, אם יצא התחתון **כולו** ממקומו, אסור להחזירו שמא יתקע.
1. מג"א (ט'), מ"ב (ל"ח): ואפי' היכי שהחור הוא **באמצע** דלא שייך למגזר כ"כ שמא יתקע, אפ"ה אסור דגזרינן באמצע אטו מן הצד. ואפי' בצירים שלנו שהם **מברזל** אסור, דגזרינן שמא יראה שהציר אינו תקוע יפה ויחבר אותו במסמרים.
2. מ"ב (ל"ז): ואחד למטה. ויש חור במפתן שהציר נכנס לתוכו וכנגדו יש למעלה חור אחד שהציר העליון הוא בתוך החור.
3. מ"ב (ל"ח): שמא יתקע. בחזקת בסכין וביתדות שלא יוכל עוד לצאת משם והוי מכה בפטיש.

ב. מחבר: אבל אם יצא מקצתו, דוחקו עד שמחזירו למקומו כיון שהעליון נשאר במקומו בקל יכול להחזיר התחתון; אבל כשיצא העליון, אסור אפי' לדוחקו ולהחזירו למקומו.
1. מ"ב (ל"ט): אבל כשיצא העליון. דע"ז הוא נופל לגמרי גם הדחיקה אסור כמו חזרה.

ג. ט"ז (ה'): וכ' ה"ב דדלתות הכלים מותר ליטלם מהם בשבת אבל לא דלתות מידי **דמחובר** בארעא משום דהוה בונה. ומזה יש ללמוד גם החלונות אסור ליטול ולהחזיר דמחוברין, הם ואפי' ע"י נכרי אסור משום שבות.

ד. דלת של כלים [שידה תיבה ומגדול]: ד' סוגיות, עם הלכות שונות.

1. להסיר הצירים, מחלוקת ר' פרץ [מחמיר] ומהר"י מקינון [מיקל] - מחבר (סי' שי"ד ס"ז).
(א) אין לחלק בין להסיר צירים בשימת צירים - ט"ז (שם ז', ח'), מ"ב (שם ל"ג).
2. יכול ליטל הדלת מהכלי, אבל אסור להחזיר שמא יתקע - **שבת** (קכב:), מחבר (סי' ש"ח ס"ט), ט"ז (ה').
(א) לפי ר' פרץ [המחמיר במחבר סי' שי"ד סעי' ז'], כאן איירי בדלת שאין שם צירים - ט"ז (סי' שי"ד ז').
(ב) לפי מהר"י מקינון [אפי' בצירים יש להקל], כאן איירי בחזקה - ט"ז (סי' שי"ד ח'), עי' **שעה"צ** (שם ל"ג).
3. דלת שיש ב' צירים אחד למעלה ואחד למטה, אם יצא, אסור להחזיר - **עירובין** (קב:), מחבר (ס"ה).
(א) לכאורה לפי מהר"י מקינון, היינו בחזקת.
4. דלת שיש ציר באמצע, בשבת אסור [ורק ביו"ט יש להקל מצד שמחת יו"ט] - **ביצה** (י, משנה יא:), מחבר (סי' תקי"ט ס"א).
(א) דגזרינן באמצע אטו מן הצד - מג"א (ט'), מ"ב (ל"ח).

ו) סעיף ו' - כלים של פרקים.

שבת (מז:). לוי בר שמואל אשכחנהו **לרבי אבא ולרב הונא** בר חיאי דהוו קיימי אפיתחא דבי רב הונא, אמר להו: מהו להחזיר מטה של טרסיים בשבת. אמרו ליה: שפיר דמי. אתא לקמיה דרב יהודה, אמר: הא **רב ושמואל** דאמרי תרוייהו: המחזיר מטה של טרסיים בשבת **חייב חטאת**. מיתיבי: המחזיר קנה מנורה בשבת חייב חטאת, קנה סיידין לא יחזיר, ואם החזיר **פטור אבל אסור**. רבי סימאי אומר: קרן עגולה חייב, קרן פשוטה פטור. אינה דאמור כי האי תנא. דתניא: מלבנות המטה, וכרעות המטה, ולווחים של סקיבס לא יחזיר, ואם החזיר פטור אבל אסור. ולא יתקע, ואם תקע חייב חטאת. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: **אם היה רפוי מותר**.

- א. מחבר: **מטה של פרקים** אסור להחזירה ולהדקה, ואם תקע חייב חטאת; ואם היא (רמ"א: דרכה להיות) רפויה, מותר לכתחלה.
1. מ"ב (מ"א): אסור וכו'. גזרה שמא יתקע ביתדות ומסמרים.
2. מ"ב (מ"א): חייב חטאת. הוי גמר מלאכה וחייב משום מכה בפטיש, ט"ז (ו'). י"א דכיון שעושה בזה כלי גמור חייב משום בונה, מג"א (י').
3. מג"א (י"א), בה"ל: דרכה להיות רפויה. והיינו שאינו מקפיד אם יתנועע בתוך החור מותר דאין לגזור אלא בדבר שצריך להיות מעמידה בדוחק [כלבו בשם הראב"ד] **אבל** בסמ"ג איתא דדוקא דבר שצריך גבורה ואומנות אסור.
4. מ"ב (מ'): של פרקים. היינו שעשויה פרקים פרקים בשביל בעלי אומנות שיוכלו לשאת אתם בדרך וכשבאין על מקומם מחזירין פרקיה יחד ומושיבין אותה.
5. מ"ב (מ"ב): ואם היא דרכה וכו'. דשוב אין לחוש כלל שמא יבוא לתקוע.

ב. רמ"א: ובלבד שלא יהדק. [וכן בב"י, דלא כחזו"א].

1. מג"א (י"ב), מ"ב (מ"ג): שלא יהדק. ורפוי ואינו רפוי אסור. רשב"א הו"ד בב"י.

ג. מחבר: כוס של פרקים, מותר לפרקו ולהחזירו בשבת [טור]. וי"א שדין הכוס כדין המטה [מהר"ם מרוטנבורק].

1. מ"ב (מ"ד): וכוס של פרקים. שיש כוס שמפרקין אותו מעל רגלו.
2. מ"ב (מ"ה), ע"פ ה"ט"ז (ז'): לפרקו ולהחזירו. כשהוא רפוי והטעם דאין דרך להדק כ"כ בחזק שיהיה חשוב כמו תקיעה וע"כ אין לחוש שמא יתקע והיש מי שאומר ס"ל כיון דעכ"פ דרך להדק גם ברפוי אסור כמו במטה של פרקים. (דלא כחזו"א).
3. מג"א (י"ג), מ"ב (מ"ז): שדין הכוס. וה"ה השטענד"ר [שלהם] שבבהכ"נ שמונחים עליו ספרים אם הוא של פרקים.
4. ט"ז (ז'), מ"ב (מ"ו): לכתחלה יש להחמיר, אך אם הוא לצורך [גדול] שבת יש לסמוך אדעה ראשונה (דלא כחזו"א).

ד. כיסוי כלים.

1. מ"ב (מ"ה): כתב המג"א (י"ב) דכוסות שלנו העשויים בחריצים סביב [כמו אלו שיש שרוי"ף סמוך לרגלם] ומהודקים בחזק לכו"ע אסור, וכיסוי הכלים אפי' אם עשויים כך שרי דהתם אין עשויים לקיום רק לפותחן ולסוגרן תמיד וכ"כ ה"ט"ז (ז').
- (א) שעה"צ (ל"ב): המ"א מוכח דכשיהדק בחזק ע"י השרוי"ף חשוב כמו תוקע ממש, אבל ה"ט"ז משמע שהוא רק איסור דרבנן.

ה. רמ"א: ואם דרכו להיות מהודק אע"ג דעכשיו רפוי, אסור.

1. מ"ב (מ"ח): להיות מהודק. ר"ל להיות מהודק ותקוע בחזק שבזה אף הטור דהוא דעה ראשונה מודה דאסור.

ו. סיכום: פסקין שיש ג' מדריגות.

1. תקע: חיוב. (משום מכה בפטיש, ט"ז ורש"י. י"א משום בונה, מג"א ותוס').
2. הדק: דרך לתקוע, אסור מדרבנן (מחבר). אינו דרך לתקוע, אסור מדרבנן (רמ"א, מ"ב. דלא כחזו"א).
3. רפוי: אם דרך להיות רפוי, מותר (מחבר). אם דרך לתקוע, אסור (ב"י, רמ"א, מ"ב. דלא כחזו"א). ואם דרך להדק, מחלוקת הטור והמהר"ם ולכתחילה יש להחמיר (מ"ב. דלא כחזו"א).

ז. מחבר (סי' רע"ט ס"ז): מנורה של פרקים, אין מטלטלין אותה דחיישינן שמא תפול ותתפרק ויחזירנה ונמצא עושה כלי; ואפי' אם אינה של פרקים אלא יש בה חריצים סביב ודומה לשל פרקים, אסור לטלטלה.

1. ט"ז (ו'): ונמצא עושה כלי. אע"ג דבסי' שי"ד אמר' אין בנין בכלים שאני הכא דהוי כעושה כלי מחדש.
2. מג"א (י"ד), מ"ב (כ"ב): מנורה. ואם דרכה להיות רפוי שרי כמ"ש סי' שי"ג ס"ו.
3. מ"ב (כ"א): מנורה וכו'. אפי' היא חדשה שלא הדליקו בה מעולם.
4. מ"ב (כ"ג) ודומה וכו'. משום דמיחלף בשל פרקים. לפ"ז אסור לטלטל נרות (ליכטע"ר) שלנו (שלהם), דהם עשויין של פרקים.

ח. מה החילוק בין כוסות של פרקים שמותר לטלטלו, משא"כ מנורה של פרקים שאסור לטלטל.

1. ט"ז (ה'): לפמ"ש הטור בסי' שי"ג דבכוס אין דרך להדקו בחזק ושרי ניחא.
2. מג"א (סי' שי"ג י"ב), מ"ב (שם מ"ה): לא גזרו אלא במנורה שדרכה להתפרק, אבל דבר שאין דרכו להתפרק שרי בטלטול.

[ז] סעיף ז' - קורה שנשברה.

- א. מחבר: קורה שנשברה, מותר לסמכה בארוכות המטה שהם כלי לא כדי שתעלה, דא"כ הוי ליה בונה, אלא כדי שלא תרד יותר.
1. והוא שיהיו רפויים, שיכול ליטלם כשירצה אבל אם מהדקם שם, אסור.

ב. ט"ז (ח'), מג"א (ט"ו), מ"ב (נ'): אם מהדקם וכו'. הטעם דמבטל כלי מהיכנו שאינו יכול שוב ליטלו משם בשבת.

1. מג"א (ט"ו), מ"ב (נ'): ואם אינו תחוב בחזק כ"כ שרי.

ג. ואם אינו כלי רק עץ בעלמא: מ"ב (מ"ט) כ' בשם המג"א (י"ד) אע"פ שמוכן הוא לטלטל מ"מ אסור לסמכו תחת הקורה דדמי לבונה. אבל הא"ר ותו"ש חולק. ומציין לפמ"ג שמצדד שאפי' במהדקו שרי במקל, דלא שייך שם ביטול כלי מהיכנו כל שאין שם כלי עליו. אבל השעה"צ (ל"ז), חולק שלא פלוג במלתייהו.

[ח] סעיף ח' - ספסל שנשמט אחד מרגליו.

- א. מחבר: ספסל שנשמט אחד מרגליו, אסור להחזירו למקומו; ולהניח אותו צד השמוט על ספסל אחר, יש מי שמחמיר. [תרה"ד].
1. מ"ב (נ"א): להחזירו למקומו. ואפי' לעשותו רפוי גזירה שמא יתקע ביתד כדי לחזקו.
2. מ"ב (נ"ב): יש מי שמחמיר. ואפי' בטלטול אסור, גזירה דלמא אתי להניח הרגל בתוכו ולתקוע. וכן סתם הרמ"א בסי' ש"ח.
3. מ"ב (נ"ג): ואם ישב עליה כבר כך פעם אחת מבע"י כשהיה סמוך על ספסל אחר, מותר גם בשבת לסמכו על ספסל אחר.

[ט] סעיף ט' - התקוע עץ בעץ.

א. מחבר: התקוע עץ בעץ, בין שתקע במסמר בין שתקע בעץ עצמו עד שנתאחד, הרי זה תולדת בונה.

1. מג"א (ט"ז), מ"ב (נ"ד): בעץ עצמו. בין בבנין ובין בכלי. וכן התקוע העץ בתוך הקרדום [או שתקע יתד בתוך הבית יד של הקרדום כדי להדקו] וכן המפרק עץ תקוע חייב משום סותר והוא שיתכוין לתקן [רמב"ם].

י' סעיף י' - תיקון הקרקע.

ערובין (קד.): דרש רבא: חצר שנתקלקלה במימי גשמים מביא תבן ומרדה בה ... אינו מרדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי קופה.

א. מחבר: חצר שנתקלקלה במימי גשמים, יכול לזרות בה תבן ולא חשיב כמוסיף על הבנין, ובלבד שישנה שלא יזרה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי הקופה, שיהפכנה ויביא תבן על שוליה דהיינו על ידי שינוי; אבל ביד, אסור.

1. ט"ז (י'), מ"ב (נ"ו): ביד אסור. משום עובדא דחול. וע"י נכרי שרי אם יש בו צורך הרבה ככל מידי שהוא שבות דשבות.
2. מג"א (י"ז), מ"ב (נ"ה): ולא חשיב כמוסיף. משום דלא מבטל ליה התם דחזי למאכל בהמה או לטיט, אבל דבר דמבטל ליה התם כמו טיט וחול וצורורות אסור דאיכא משום אשווי גומות. ודוקא הכא שבא לתקן החצר אסור דדמי לבנין אבל בענין אחר כמו שנוהגין לפזר חול בבוקר בבית כדי לכסות הרוק שרי דהא שרי לכסות הרוק באפר, כיון שאינו מכוין לבנין.

יא' סימן של"ו סעי' ט' - צינור שעלו בו קשקשין.

כתובות (ס.): תניא, נחום איש גליא אומר: צינור שעלו בו קשקשין, ממעכן ברגלו בצנעא בשבת ואינו חושש. מאי טעמא. מתקן כלאחר יד הוא, ובמקום פסידא לא גזרו בה רבנן.

א. מחבר: צנור המקלח מים מן הגג שעלו בו קשים ועשבים שסותמים ומעכבים קילוחו ומימיו יוצאים ומתפשטים בגג ודולפים לבית, ממעכן ברגלו בצנעא, דכיון דמתקן על ידי שינוי הוא, במקום פסידא לא גזרו רבנן.

1. מ"ב (מ"ו): ועשבים. תלושין (פמ"ג).

ב. ט"ז (ט'): ממעכן ברגליו כו'. ואע"ג דמה שאסרו חכמים מפני מראית עין אפי' בחדרי חדרים אסור היינו באיסור דאורייתא.

ג. מ"ב (מ"ז): ממעכן. פ' דורסן ומשפילן ברגליו. וכתב המאירי, דלהסירם הנה והנה אסור אפי' ברגלו.

ד. בה"ל: ואם אי אפשר בצינעא, י"א שמותר בפרהסיא [ר"ן, ב"י]. והא"ר נשאר בצ"ע. אבל שאר ראשונים לא ס"ל כן.

חזרה: מלאכת בונה - בנין בכלים

סימן שי"ד

ב' סעיף א' - אין בנין וסתירה בכלים.

א. סוגיה.

1. ביצה (י., משנה יא): - בית שמאי אומרים: אין מסלקין את התריסין ביום טוב ובית הלל מתירין אף להחזיר ... קאמרי בית הלל הכא אלא משום דאין בנין בכלים ואין סתירה בכלים.
2. ביצה (כב.) - ואין זוקפין את המנורה. מאי קא עביד. אמר רב חנינא בר ביסנא: הכא במנורה של חליות עסקינן, דמחזי כבונה. דבית שמאי סברי: יש בנין בכלים, ובית הלל סברי: אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים.
3. שבת (קכב): - תנו רבנן: דלת של שידה ושל תיבה ושל מגדל נוטלין, אבל לא מחזירין ... אמר רבא: קסבר אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים, וגזירה שמא יתקע.

ב. קשה.

1. כלים שחייב משום בונה.

(א) שבת (מז.): המחזיר מטה של טרסיים בשבת חייב חטאת.

(ב) שבת (קב.): עייל שופתא בקופינא דמרא, רב אמר: משום בונה.

(ג) י"ל: כשעושה כל הכלי או תיקון גמור מיקרי שפיר בנין - רא"ש, ר"ן, הו"ד בב"י.

2. האם יש סתירה בכלים.

(א) משנה (קמו.): שובר אדם את החבית לאכול הימנה גרוגרות, ובלבד שלא יתכוין לעשות כלי.

(ב) עירובין (לד.): נתנו במגדל ואבד המפתח הרי זה עירוב ... ואמאי. הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר הוא. רב ושמואל דאמרי תרוייהו: הכא במגדל של לבנים עסקינן.

(ג) י"ל: אין בנין וסתירה בכלים ⁽¹⁾ה"מ בכלי קטן, ולא בכלי גדול, ר"ן. ⁽²⁾ה"מ במוסתקי. תוס', רא"ש, טור. אבל בכלי שלם, יש איסור [י"א שיש בנין וסתירה. י"א משום גזרה שמא לעשות כלי].

ג. ראשונים.

1. אין בנין וסתירה בכלים כלל (ופעמים מחיוב משום מכה בפטיש). רש"י, יראים (טור סעי' ז').
2. אין בנין וסתירה בכלים: ה"מ בכלי קטן, ולא בכלי גדול. ר"ן.
3. כשעושה כלי חייב משום בונה. רא"ש, ר"ן.

4. אין בנין וסתירה בכלים: ה"מ במוסותקי. תוס', רא"ש, טור. אבל בכלי שלם, יש איסור [י"א שיש בנין וסתירה. י"א משום גזרה שמא לעשות כלי].

ד. הלכה.

1. מחבר: אין בנין וסתירה בכלים, וה"מ שאינו בנין ממש כגון חבית, שנשברה ודיבק שבריה בזפת. [כתוס', רא"ש, טור].
(א) מ"ב (א): אבל בנין גמור וסתירה גמורה שייך גם בכלים.
(ב) מג"א (ג): בזפת יכול כו'. דמחמת גריעות' לא חייס עליה וליכא למיחש שמא יתכוין לעשות כלי (תוס' ורא"ש).
2. רמ"א: רק שאינה מחזקת מ' סאה. [כר"ן].
(א) מג"א (א), מ"ב (ב): דאלו היא מחזקת מ' סאה הו"ל כאהל ואית ביה משום בנין וסתירה אפי' בנין וסתירה כל דהו.
3. גר"א (מ"ב ז'): אין סתירה בכלים, אפי' כשעושה שבירה בכלי שלמה. אם לא כשעושה אותה כלי ע"י השבירה, דאז חייב עכ"פ לכו"ע משום מכה בפטיש. [רש"י].
(א) האם לסמוך על שיטה זו לענין אמירה לנכרי, עי' לקמן סעי' ז'.
4. לענין עושה כלי - עי' סי' שי"ג סעי' ו' [וסעי' ט', ומג"א (כאן י')], אם רק רק משום מכה בטיש, או גם משום בונה.

ה. מחבר: אין בנין וסתירה בכלים, ה"מ, שאינו בנין ממש כגון חבית, שנשברה ודיבק שבריה בזפת, יכול לשברה ליקח מה שבתוכה.
1. מ"ב (ד'): יכול לשברה. עי' בפמ"ג שמצדד דהיתר השבירה הוא אפי' שלא במקום שמדובק בזפת.

ו. רמ"א: רק שאינה מחזקת מ' סאה.

1. מג"א (ב), מ"ב (ג): מ' סאה. היינו אמה על אמה ברום ג' אמות עם עובי הדפנות בלא עובי הלבזבזים והרגלים [רמב"ם].
2. בה"ל (ד"ה שאינה): א"ר הביא הרשב"א דבחבית רעועה, אפי' מחזקת מ' סאה אין שייך בה שם סתירה, ויש להקל ע"י נכרי.
ז. מחבר: ובלבד שלא יכוין לנקבה נקב יפה שיהיה לה לפתח, דא"כ הוה ליה מתקן מנא. [משנה (דף קמו.)].
1. ט"ז (א), מ"ב (ו): אפי' אם הנקב הוא נקב קטן שאינו עשוי להכניס ולהוציא ג"כ אסור עכ"פ מדרבנן אפי' בחבית כזו שהיא רעועה. ואם הוא נקב גדול שעשוי להכניס ולהוציא יש בו איסור תורה (דלא כחזו"א).
2. מ"ב (ה'): לנקבה נקב יפה. ה"ה אם מתיז ראשה מלמעלה ומכוין ליפות השבירה שתשאר עוד כלי. שעה"צ (ד'), ע"פ רש"י (ביצה).

ח. מחבר: אבל אם היא שלמה, אסור לשברה אפי' בענין שאינו עושה כלי, ואפי' נקב בעלמא אסור לנקוב בה מחדש.

1. מ"ב (ז'): אסור לשברה. מטעם סתירה ואף דקי"ל דסותר אינו חייב אלא כע"מ לבנות דאל"ה מקלקל הוא, מדרבנן מיהו אסור.
(א) מג"א (א): ואף שרש"י משמע דבמקלקל שהוא לצורך שבת מותר לכתחלה, הראשונים פליגי עליה. ומוסיף הבה"ל (ד"ה אסור), שאפשר דגם רש"י מודה בשאר מלאכות (ומביא ראיות). ול"מ שום שבות שמותר ע"י ישראל כיון שהוא לצורך שבת.
2. מ"ב (ח'): שאינו עושה כלי. ר"ל שאינו עושה נקב לפתח אלא שוברה ואח"כ כתב רבותא טפי דאפי' נקב בעלמא ר"ל נקב שאינו יפה לפתח דאית ביה תרתי לטיבותא שאינו שובר החבית וגם שאינו פתח אפ"ה אסורה. (דחיישינן שמא יתכוין לעשות פתח, לבושי שרד. א"נ, זהו שבירתו, לבוש הו"ד בפמ"ג).

ט. להרחיב נקב.

1. שבת (קמו.): ת"ר: אין נוקבין נקב חדש בשבת, ואם בא להוסיף מוסיף. ויש אומרים: אין מוסיפין.
2. מחבר: ואפי' יש בה נקב חדש, אם להרחיבו, אסור. [פסק כהיש אומרים].
(א) מ"ב (ט') אם להרחיבו אסור. אפי' אם אין מרחיבו כ"כ שיהיה עשוי להכניס ולהוציא על ידו אפ"ה אסור עכ"פ מדרבנן.
3. רמ"א: ובלבד שיתכוין לכך.
(א) במקום שאינו מתכוין - עי' סעי' י"ב.

י. מ"ב (ח'): בעיקר ע"פ הרמב"ם הו"ד במג"א (ג').

1. העושה נקב שהוא עשוי להכניס ולהוציא כגון נקב שבלול התרנגולים שהוא עשוי להכניס האורה ולהוציא ההבל חייב משום מכה בפטיש. לפיכך גזרו על כל נקב אפי' עשוי להוציא או להכניס בלבד שמא יבוא לעשות נקב שחייבין עליו. [גמרא (קמו.)]
(א) ביאר: אפי' לול שאינו מחובר לקרקע דלית ביה משום בונה על עשיית הנקב, אפ"ה חייב משום מכה בפטיש שגמר מלאכת הלול.
2. כל העושה דבר שהוא גמר מלאכה ה"ז תולדת מכה בפטיש וחייב.
3. העושה נקב כל שהוא בין בעץ בין במתכות בין בבנין בין בכלים ה"ז תולדת מכה בפטיש וחייב וכל פתח שאין עשוי להכניס ולהוציא אין חייבין על עשייתו.
(א) שעה"צ (ט'): דרך אכלים קאי, דהנקב שעושה להם יש עליהם שם פתח, ולכן בעינן שיהא עשוי להכניס ולהוציא דומיא דפתח. אבל בשאר דברים לא בעינן רק שיהיה דרכו של אותו דבר לעשות בו נקב כזה לאיזה תשמיש. (דלא כנראה מהמג"א).
4. איתא בגמרא דאם תקע מסמר בכותל [לתלות עליו] חייב משום מכה בפטיש. [גמרא (קג.)].
5. העושה נקב בקרקע הבית שיצאו המים חייב משום בונה.

ג. סעיף ב' - היה בה נקב ונסתם.

א. שבת (קמו'): ושון שנוקבין נקב ישן לכתחלה. אמר רב יהודה אמר שמואל: לא שנו אלא במקום העשוי לשמר, אבל לחזק אסור. היכי דמי לשמר, היכי דמי לחזק. אמר רב חסדא: למעלה מן היין זהו לשמר, למטה מן היין זהו לחזק. רבא אמר: למטה מן היין נמי זהו לשמר. והיכי דמי לחזק, כגון שניקבה למטה מן השמרים.

ב. מחבר: היה נקב ונסתם. למטה מן השמרים, אסור לפתחו, שסתימה מעליא וחשיב כפותח מחדש; למעלה מן השמרים, מותר לפתחו.

1. מ"ב (י"ג): נקב ונסתם. אפי' היה אותו מקום מקום הברזא שסתמו ועשאו במקום אחר ועתה רוצה לפתחו.
2. מ"ב (י"ד): וחשיב כפותח מחדש. וע"כ אסור לעשות שם אפי' נקב קטן שאין עשוי להכניס ולהוציא על ידו.
3. מ"ב (ט"ו): מותר לפתחו. אפי' הוא נקב גדול דאזתה הסתימה לא חשיבא סתימה כלל.

ד] סעיף ג' - לנקוב נקב ישן.

א. מחבר: במקום נקב ישן נוקבין אפי' במקדח (פי' כלי מיוחד לנקוב) כגון שנשברה הברזא.

1. מ"ב (ט"ז): במקום נקב ישן. בין שהנקב ההוא היה גדול או קטן ובלבד שלא ירחיבו יותר ממה שהיה מתחלה [דלא כב"י].
2. מ"ב (י"ז): שלא חשיב סתימה, שהוא למעלה מן השמרים. ולכן מותר לנקוב במגופה שסותמין כלי זכוכית, אפי' בכלי המתוקן לכך.
3. מ"ב (י"ח): הברזא. נקט דבר ההוא וה"ה אם היה הנקב במקום אחר שנסתם.

ב. מחבר: י"א דלא שזה רק בחבית של חרס, שאין הסתימה מהודקת יפה. אבל בחבית של עץ שמהדקים מאד העץ שסותמים בה הנקב וחותרים ראשו ע"ז שלא להוציאו, ונראה שזה נקב חדש, ואסור.

1. מ"ב (י"ט): א"ר כתב דשאר פוסקים פליגי ע"ז, ופסק כמותם וכן הנחלת צבי. אבל הפמ"ג וח"א משמע דיש לחוש להחמיר. והגר"ז, מיקל בצורך גדול. שעה"צ (כ').

ה] סעיף ד' - להכות ברזא בתוך ברזא.

א. מחבר: ברזא שבחבית ואין אדם יכול להוציאה, מותר ליקח ברזא אחרת ולהכות באותה ברזא לצורך לשתות יין בשבת.

1. רמ"א: ובלבד שלא יהיה הברזא הראשון נגד השמרים כמ"ש סעי' ב'.

ו] סעיף ה' - מרזב (spout).

א. שבת (קמו'): גובתא, רב אסר, ושמואל שרי ... כי פליגי דחתיכה ולא מתקנא. מאן דאסר גזרינן דלמא אתי למיחתך לכתחילה, ומאן דשרי לא גזרינן. כתנאי: אין חותכין שפופרת ביום טוב ואין צריך לומר בשבת. נפלה מחזירין אותה בשבת, ואין צריך לומר ביום טוב, ורבי יאשיה מיקל ... דרש רב שישא בריה דרב אידי משמיה דרבי יוחנן: הלכה כרבי יאשיה.

1. מחבר: מותר ליתן קנה חלול (בחבית או ברזא) להוציא יין אע"פ שלא היה בו מעולם.
(א) מ"ב (כ'): שהרי עומד ומיוחד לכך, ואינו מתקן כלי. ומ"מ אסור לתקוע היטב בחזקה ביתדות דיש בזה משום גמר מלאכה.
(ב) מ"ב (כ"א): אע"פ וכו'. אע"ג שאינו יודע אם יגיע למדתו, שרי. ונ"א אע"פ שהקנה עצמה אינה מתוקנת כל צרכה וחסרה תיקון.

ב. שבת (דף קמו'): אמר טבות רישבא אמר שמואל: האי טרפא דאסא אסור. מאי טעמא. רב יימר מדפתי אמר: גזירה משום מרזב, רב אשי אמר: גזירה שמא יקטום. מאי בינייהו. איכא בינייהו: דקטים ומנחי".

1. מחבר: אבל לא ליתן עלה של הדס בנקב שבחבית ומקפלו כעין מרזב, שגזרינן שלא יתקן מרזב ליינו, ולא דמי לברזא וקנה שאינו עושה מעשה.
2. רמ"א: ויש מתירים אפי' בעלה של הדס במקום שיש לו הרבה קטומים ואין לחוש שמא יקטום.
(א) ט"ז (ג'): שמא יקטום. ואע"ג דבס"ב ש"כ"ב שרי לקטום קיסם מאוכלי בהמה לחצוץ בו שינוי, הכא גרע טפי. פי' המג"א (ו'): כשדרך הוא באוכלי בהמה מתקנים כלי העשוי כבר, ולכן אסור. אבל עושין ממנו כלי בתחלה, ר"ן. (עי' מ"ב סי' ש"כ"ב י"א).
(ב) מ"ב (כ"ב): המחבר שכתב טעם האיסור מפני שנראה כעושה מרזב, ורמ"א מסיים ואין לחוש שמא יקטום. הוא פלוגתא דאמוראי בגמרא. ונ"מ דקטים ומנחי [היינו שהיו לו הרבה קטומים מוכנים מע"ש לזה ולכך אין לחוש שמא יבוא לקטום] למ"ד משום מרזב אסור אף בכה"ג ולמ"ד שמא יקטום שרי ופסק הרא"ש והטור כמ"ד שמא יקטום.
(1) שעה"צ (כ"ג): הטור משמע, שאם רק א', יש לחוש שמא יתקלקל. אבל הב"ח כ' שלא מספיק בב' וג', וכן נראה מהרמ"א.
(ג) בה"ל: אבל הר"ח משמע "דקטים ומנחי" דהיינו שמונח בתוך החבית מבעוד יום ואפ"ה לרב יימר דס"ל משום שהוא כמרזב אסור למשוך היין דרך שם ולרב אשי אין אסור אלא ליתן לכתחלה העלה בחבית בשבת.

ז] סעיף ו' - מגופה (lid).

א. מקור.

1. משנה (קמו'): ואין נוקבין מגופה של חבית דברי רבי יהודה, וחכמים מתירין. ולא יקבנה מצדה.
(א) גמ': אין נוקבין מגופה וכו' אמר רב הונא: מחלוקת למעלה, אבל מן הצד דברי הכל אסור. והיינו דקתני לא יקבנה מצדה. ורב חסדא אמר: מחלוקת מן הצד, אבל על גבה דברי הכל מותר. והא דקתני לא יקבנה מצדה התם בגופה דחבית.
2. ברייתא (שם): רשב"ג אומר: מביא אדם את החבית של יין ומתיז ראשה בסייף, ומניחה לפני האורחים בשבת ואינו חושש.

ב. מחבר: מותר להתיז ראש החבית בסייף דלאו לפתח מכוי, כיון שמסיר ראשה. [רשב"ג].

1. מ"ב (כ"ד): בסייף. דכלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטל לצורך גופו.

2. מ"ב (כ"ה): דלאו לפתח מכוין. אלא להרחיב שפתיה, שבקל ליקח מה שבתוכה. **ודוקא כשעושה זה לאורחים** [א"ר, רש"ל].
3. ט"ז (ה'): ואין חילוק כלל בין חבית למגופה הן לאיסור הן להיתר.
- (א) אבל המג"א (ז'): כ': שאם **מייירי במוסתקי**, יכול להתיז גם גוף החבית. אבל בחבית שלימה מותר להתיז רק ראש המגופה, דלא מקרי שבירה כיון שאינה מחוברת לחבית. וכ"כ המ"ב (כ"ג).
- ג. מחבר: **אבל לנקבה בצדה** בין החבית או המגופה, אסור אפי' ברומח שעושה נקב גדול; דכיון דהוי מצדה ודאי לפתח מכוין. [רב הונא].
1. מ"ב (כ"ו): דנקב הרי הוא כעושה פתח לחבית **ואפי' נקב קטן** שאינו להכניס ולהוציא, ג"כ אסור מדרבנן בין במגופה ובחבית.
2. מ"ב (כ"ז): ודאי לפתח מכוין. דאי אינו מכוין לפתח אלא להרחיב מוצא היין היה לו לפתוח את המגופה אבל כשנוקב במגופה למעלה ע"כ לאו לפתח מכוין שאין דרך לעשות שם פתח שלא יפלו עפר וצרורות.
- ד. מחבר: וליקוב המגופה **למעלה**, מותר, דלאו לפתח מכוין, שאין דרך לעשות פתח למעלה אלא נוטל כל המגופה. [חכמים].
1. ט"ז (ד'): ליקוב המגופה למעלה מותר מב' טעמא, שאין דרך פתח בכך שלא יפול עפר, וגם היה ליטול גוף המגופה. אבל מצידה אין שם אלא חד טעם, דהיינו שהיה לו ליטול כל המגופה בזה אמרינן דלפעמים יש לו טעם ע"ז שאינו רוצה אלא לעשות פתח קטן.
2. ט"ז (ו'): וגם בגוף החבית יש היתר למעלה.
- (א) אבל המג"א (ז'), והמ"ב (כ"ו, שעה"צ כ"ח) **חולק**: בחבית אסור בכל מקום שעושה בה נקב.
3. מג"א (ח'): אע"ג דבחבית אסור כמ"ש ס"א. מגופה שאני מן החבית, דאפי' אם היה עשוי הנקב שבמגופה להכניס ולהוציא לא מחייב. והכא כיון שאינו עשוי להכניס ולהוציא שרי [תו' שם]. וא"כ אפי' בחבית שלימה שרי.
4. מ"ב (כ"ח): מותר: אפי' בחבית שלמה שרי שאין המגופה חיבור לחבית. ובזה לכו"ע מותר **ואפי' שלא מפני האורחים**.
- ה. מג"א (י"ד), מ"ב (כ"ה): מותר ג"כ לקרוע העור מע"פ חבית של יין ובלבד שלא יכוון לעשות זינוק [פי' כעין מרזב] (תוספתא).

ח סעיף ז' - חותמות שבכלים.

ביצה (לא; הו"ד בתוס' קמו.): אמר שמואל: חותמות שבקרע, מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך. שבכלים, מתיר ומפקיע וחותר.

- א. מחבר: **חותמות שבכלים**, שהכיסוי שלהם קשור בהם בחבל, יכול להתירו או לחתכו בסכין או להתיר קליעתו.
1. מ"ב (כ"ט): חותמות שבכלים. הוא לשון סגירה כלומר שהכיסוי שלהם סגור בקשרי חבלים.
2. מג"א (ט'), מ"ב (ל'): יכול להתירו. דלאו קשר של קיימא הוא שהרי להתיר תמיד הוא עשוי.
3. מ"ב (ל"א): או לחתכו בסכין. דלאו סתירה גמורה היא זו ואינו אסור בכלים לכו"ע משא"כ בשבירת פותחת, דהוי סתירה גמורה.
4. מ"ב (ל"ב): או להתיר קליעתו. עי' בה"ל (ס"ח) דלדעת הרמב"ם יש איסור בזה.
- ב. מחבר: אבל **פותחת** של עץ ושל מתכת, אסור להפקיע ולשבר דבכלים נמי שייך בנין גמור וסתירה גמורה.
- ג. מחבר: ומטעם זה אסור **להסיר הצירים** שקורים גונזי"ש שאחורי התיבות אם נאבד המפתח, ויש מתירים בזו.
1. ב"י (ז' ב'), ט"ז (ז'), מ"ב (ל"ג): אסור להסיר הצירים. דכשבירת פותחת דמיא, ויש בזה משום סתירה. וכן המחזיר דלת הכלי על צירה, יש בזה משום בנין.
2. ט"ז (ח'), מג"א (י'), מ"ב (ל"ד): ויש מתירין. דלא דמי לשבירת פותחת וסתירה גרועה היא כיון שא"צ לשבור שום דבר.
3. ט"ז (ח'), שעה"צ (ל"ג): שמצדד שלדעת דלדעת המקילין בהסרת הציר, גם להשיג הדלת של הכלי על הציר מותר.
4. מג"א (י'): ויש מתירין. וצ"ע דבסי' שי"ג ס"ט כתב התוקע עץ וכו' חייב משום בונה וא"כ כשסותרו הוי סותר, וי"ל דהתם מייירי כגון שעושה כלי כגון המכנים עץ בתוך הקרדום אבל הכא בלי צירים נמי הוי כלי.
5. מג"א (י'), מ"ב (ל"ד, שעה"צ ל"ג): ולכו"ע אסור לקבוע הצירים או מנעל **במסמרים** להכלי דהוי תיקון מנא. מ"ב (שם): ובח"א כ' דאפי' ע"י אינו יהודי אסור דהוי מלאכה דאורייתא.
6. .

ד. מחבר: ושבירת פותחות של תיבות, יש מתיר ויש אסור, **ויש להתיר ע"י נכרי**.

1. מ"ב (ל"ה): של תיבות. וה"ה שאר כלים.
2. מ"ב (ל"ו): יש מתיר. ס"ל דאין שייך שם סתירה כלל בכלים. ואף דהמחבר סתם מתחלה בסעיף זה גופא בשבירת פותחת לאיסור, אפ"ה הביא כאן דעת היש מתירין כדי לסמוך עליהן להקל עכ"פ ע"י נכרי, וכמו שמסיים אח"כ.
3. מג"א (י"א), מ"ב (ל"ז): ע"י נכרי. י"א [מהרש"ל] דדוקא בהפסד מרובה או שנחפז **הרבה** לצורך מצוה.
4. מ"ב (ל"ז): וכ"ז בשבירת הפותחת אבל לפתוח אותו בסכין או במחט גדול שרי אפי' דלת של בית.

ט סעיף ח' - חותלות.

- א. בבלי (קמו.): תניא חדא: חותלות של גרוגרות ושל תמרים, מתיר ומפקיע וחותר.
1. כל בו (סי' ל"א): חותלות של תמרים מתיר הקשרים ומפקע כל החבלים אפי' בסכין **ואפי' גופן של חתלות**, לפי שכל זה כמי ששובר אגוז או שקד בשביל האוכל שבהן או שובר העצם להוציא מוחו.

- ב. מחבר: חותלות של תמרים וגרוגרות, אם הכיסוי קשור בחבל, מתיר וסותר שרשרות החבל וחותר אפי' בסכין, ואפי' גופן של חותלות, שכל זה כמו ששובר אגוזים או שקדים כדי ליטול האוכל שבהם.
1. מ"ב (ל"ט): אם הכיסוי וכו'. האי דינא היינו הך דס"ז ונקטיה משום סיפא לאשמועינן דבזה אפי' גופן של חותלות מותר לשבור.
  2. מג"א (י"ב), מ"ב (ל"ח): חותלות. כלים עשויים מכפות תמרים כמין סלים.
  3. מג"א (י"ג), מ"ב (מ', ע"י ל"ח): ששובר אגוזים. דוקא הני דלאו כלים גמורים דאינם עשויים אלא שיתבשלו התמרים בתוכם. אבל כלי גמור פשיטא דאסור, כסתם המחבר בריש ס"ז.
  4. מ"ב (מ'): ומחצלת שתופרים בו פירות, מסתפק הפמ"ג אם דמי לחותלות.

ג. בה"ל: מפקיע, פי' סותר שרשרות החבל. רש"י, טור, מחבר. ופריך רע"א, שהמג"א (סוף סי' שי"ז) בשם הרמב"ם דהפותר חבלים חייב משום קושר והסותר חייב משום מתיר. י"ל, דהרמב"ם יפרש מפקיע היינו דמנתק וקורע, וע"כ מותר דלא עדיף ממה שהתירו לחתוך אפי' בכלי [ואין שייך לאסור מחמת קורע גופא דהוא אסור מדרבנן אפי' בשלא ע"מ לתפור. דאין שייך שם זה אלא בקריעת הבגד דשייך בו קורע ע"מ לתפור ולהכי גזרו רבנן אפי' בשלא ע"מ לתפור משא"כ בזה].

י' סעיף ט' - פסיקת תלוש.

- א. מחבר: מותר להפקיע ולחתוך קשרי השפוד שקושרים בטלה או בעוף הצלויים.
- ב. מג"א (י"ד): מותר להפקיע ולחתוך. דפסיקת תלוש אינו אסור [מ"ב (מ"א)], אלא מתקנו למדה או לעשות כלי. והיתר גמור הוא במקלקל בפסיקת תלוש, ואפי' למ"ד יש בנין בכלים שרי שהרי אינו כלי שאינו קשור לחבר שברים זה בזה.
- ג. מג"א (י"ד), מ"ב (א'): וחביות קטנות של מרקחת אסור להסיר החשוקים, כדי ליקח מה שבתוכה. ולא דמי למוסתקי, דהתם דרכה מתחלה לעשות כן והוי ככלי שלמה. אך ע"י א"י בודאי יש להתיר. ובקשור ע"י חבלים אפי' ע"י ישראל יש להתיר.
- ד. מ"ב (מ"א): מותר להפקיע וכו'. ואין בו משום מלאכת מחתך שאינו מקפיד על המדה. המבצע עצים לחתיכות גדולות אסור מדרבנן משום עובדא דחול, המבצע לחתיכות קטנות חייב משום טוחן, ואם מקפיד על המדה חייב משום מחתך אפי' בחתיכות גדולות.
- ה. מ"ב (מ"ב): קשרי השפוד וכו'. וה"ה פירות שקשורים או תפורים יחד בחוט מותר להתיר או לחתוך החוט.

יא' סעיף י' - חותמות שבקרקע.

- א. מחבר: חותמות שבקרקע, כגון דלת של בור שקשור בו חבל, יכול להתירו דלאו קשר של קיימא הוא, שהרי עומד להתיר; אבל לא מפקיע וחותר, משום סתירה. ודוקא כשעשוי לקיים על מנת שלא להסירו בשבת.
1. אבל אם אינו עשוי לקיים כלל, מותר. ולכן מותר להתיר דף שמשימין אותו לפני התנור ושורקין אותו בטיט, שאינו עשוי לקיום. (א) רמ"א (סוף סי' רנ"ט): לעשות ע"י עכו"ם או קטן, ואם א"א יעשה גדול ע"י שינוי קצת.
  - ב. ט"ז (ט'): אבל לא יפקיע. פי' מתיר קליעתו. ע"י בה"ל (לעיל), שהרמב"ם חולק.
  - ג. מ"ב (מ"ג): משום סתירה. דכיון שהוא מחובר לקרקע יש בו משום בנין וסתירה.
  - ד. מ"ב (מ"ד): שלא להסירו בשבת. אלא במוצ"ש. ואם אין דעתו להסירו אף במוצ"ש, גם להתירו אסור דהוי קצת קשר של קיימא.
  - ה. בה"ל: אבל לא מפקיע וחותר. ע"י רש"י עירובין, דס"ל דגזירה דרבנן הוא ולא סותר ממש, ולשיטת התוספות שם אין זה מוכרח.

יב' סעיף י"א - ממחק.

- א. מחבר: אסור ליתן שעוה או שמן עב בנקב החבית לסתמו מפני שהוא ממרח, אבל בשאר דברים [רמ"א: הואיל ואין היין יוצא], מותר.
1. מג"א (ט"ז), מ"ב (מ"ה): והאי שעוה צ"ל דהכיננו לתשמיש מאתמול דאל"כ אסור בלא"ה משום מוקצה דלאו כלי הוא.
  2. מ"ב (מ"ו): כיון דהוא משום חשש מירוח אסור אפי' אם אין מכניס השמן בתוך הנקב אלא בהנחה בעלמא ע"ג מלמעלה. ואין חילוק בזה בין ת"ח לע"ה.
  3. מ"ב (מ"ז): מותר. היינו אפי' להכניסו תוך הנקב דהואיל ואין היין יוצא אפי' בלי תיקון לא מחזי כמתקן.
  4. ט"ז (י'), מג"א (ט"ו), מ"ב (מ"ז): חולק. שאפי' אם אין היין יוצא דרך שם, ג"כ אסור ליתן שום דבר בתוך הנקב לסתמו משום דהוי כעין בונה (ט"ו: או גזרה ימרח בחוץ). אלא דע"ג הנקב מלמעלה דלית ביה משום בנין אינו אסור, כ"א בדבר שמתמרח.
- ב. מחבר: ואם היה היין יוצא דרך הנקב, אסור לסתמו ואפי' ליתן בו שום דרך הערמה לומר שאינו מכין אלא להצניעו שם. ואם הוא ת"ח, מותר לו להערים בכך.
1. מג"א (ט"ז), מ"ב (מ"ח): אסור לסתמו. מדרבנן מפני דמחזי כמתקן. ודוקא כשסתמו בדבר שאין דרך לסתום בו.
  2. מ"ב (מ"ט): לומר שאינו מכין. כיון דבאמת מכין הוא לסתמו.
  3. מ"ב (נ'): ואם הוא ת"ח. כיון שהוא ת"ח אין לחוש בו שאם נתירנו ע"י הערמה יבוא לעבור על איסור זה אפי' בלי הערמה.
  4. מ"ב (נ'): וכתב המ"א (ט"ז) דאף דקי"ל דהאידינא אין לנו דין ת"ח מ"מ לענין זה אין להחמיר ע"ש, ויש שחולקין עליו.

ג. ממרח.

1. מג"א (ט"ז), מ"ב (מ"ה): בשעוה דאם מרח חייב חטאת, או בשמן דגזרינן אטו שעוה.

2. מ"ב (מ"ה): ודוקא שמן **עב**, כיון דשייך בו קצת מירוח אתי לאחלוף. **שומן וחלב** דינו כשעוה (דאורייתא).

יג] סעיף י"ב, סעיף א' - קודח.

א. תרה"ד: סכין התחוב בכותל של עץ מבע"י או בספסל או בדף שאינו מחובר, האם שרי להוציא הסכין בשבת.

1. תקעו **בכותל**, יש לאסור. שכמעט פסיק רישיה היא שלא יוסיף בנקב, וה"ל קודח כל שהוא.

א) קשה: המרדכי פסק שסכין תקוע **בחבית מותר** להוציאו ולהכניסו, שהרי אינו מתכוין להוסיף. והא קודח.

1) י"ל: דכיון דחבית כלי הוא, ואין בנין וסתירה בכלים, ולהכי אין בו משום קודח אפי' הוה א"א שלא יוסיף בנקב.

ב) קשה: דמחייב משום דמתקן פיתחא.

1) י"ל: דכל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא לא שמיה פתח אלא דגורו. כשאין מתכוין, י"ל דשרי באיסור דרבנן, כמהר"ם.

ג) אמנם, התרה"ד **חוזר** בפשט של המרדכי, שהאי סכין איירי שהוציאוהו והכניסוהו כבר בחול, ולא פס"ר הוא שיוסיף בנקב.

1) ואי הוה פסיק רישיה להרחיב הגומא **הוא אסור**.

ד) קשה: אי איירי בסכין שבחבית דלאו פס"ר, מאי קמ"ל פשיטא דכל דבר שאין מתכוין אפי' במלאכה דאורייתא שרי דקי"ל כר"ש.

1) י"ל: י"ל דאיצטריך לאשמועי' דלא גזרו דלמא אתי לכיון שיוסיף בנקב הואיל וידעינן דניחא ליה להרחבת הנקב. [כמו, גזירה

דילמא אשווי גומות]. וגמרא דף נ:, ראייה דלא גזרו.

2. מסקנה: סכין בקרקע, או בחבית אסור. אבל בספסל, מותר. [שאין דין של פתח].

ב. ב"י. דעת המרדכי: שהוא פס"ר, ועדיין יש להתיר בחבית [דלא כתרה"ד]. (ויסוד המחלוקת, אם התיובתא על כולם או רק ר"ה).

1. וקשה לדעת תרה"ד: מה בין חבית לספסל. הדר"מ: מתרץ שהחבית, אסור מצד עשיית פתח, משא"כ ספסל.

ג. **סכין תקוע בקרקע**: או כלי שמחזק מ' סאה (מ"ב י"א, בה"ל סעי' י"ב ד"ה וכן).

1. אסור להוציאו, אפי' אינו מתכוין להוסיף: תרה"ד, מחבר (סעי' י"ב), ט"ז (ב'), מ"ב (י"א).

א) מ"ב (נ"ב): אסור להוציאו. דע"י הוצאתו כיון שהיה מתחלה תקוע קצת בחוזק א"א שלא יתרחב הסדק שם ועשיית נקב כל שהוא בכותל מחובר יש בו משום קודח דהוא תולדה דבונה ואף דאין מתכוין לזה **כמעט** פסיק רישא הוא.

2. מ"ב (י"א) מביא המג"א (ה') שמצדד להקל כיון שהוא משאצל"ג ומקלקל וכלאח"י. אבל העולם נוהגים להחמיר. וכן מסיים הט"ז (ב'), שאין בידו להקל נגד התה"ד והשו"ע והרמ"א.

א) בה"ל (סעי' י"ב ד"ה ואם): אפי' להחולקין שס"ל אין איסור בכל גווני להוציא הסכין. היינו דוקא לענין הוצאה מן הכותל דהסדק נעשה ממילא. אבל לתחוב אותו בתוך הכותל, דהוא עושה הסדק בידים בודאי לכו"ע אסור אם לא הורחב עדיין מקום מושבו.

3. רמ"א (סעי' י"ב): **ואם** דצה ושלפה מבעוד יום, אפי' בכותל, שרי.

א) מ"ב (נ"ג, שעה"צ נ"א, בה"ל ד"ה ואם): שרי. להוציאה ואף לחזור ולתחוב אותו בכותל דכיון דכבר נעץ הסכין בכותל מבעוד יום והוציאו והדר נעצו כבר הורחב מקום מושבו ותו לא הוי פסיק רישא. **אבל** אם לא חזר ונעצו מבעוד יום נראה דאסור לתחוב אותו בכותל דעדיין לא נתרחב במה שהוציאו פעם אחת מן הכותל.

4. מ"ב (נ"א): ובכותל של לבנים מצוי כמה פעמים שאין שורותיהם מדובקים זה לזה, ואז מותר להוציא אפי' אם לא היה דצה ושלפה מבעוד יום.

ד. סכין תקוע בחבית.

1. מותר להוציאו ולהכניסו, שהרי אינו מתכוין להוסיף: מחבר (סעי' א', סעי' י"ב).

2. אסור להוציאו, דהוי פס"ר דעושה נקב ופתח לחבית. אא"כ שהוציאו פעם אחת מבע"י: תרה"ד, רמ"א (סעי' א').

3. לצורך גדול, יש להקל: ט"ז (ב'), מ"ב (י"א).

ה. סכין תקוע בתלוש: ספסל.

1. מותר להוציאו, אפי' אם הוא פסיק רישא שיתרחב הנקב: תרה"ד, מחבר (סעי' י"ב), ט"ז (ב'), מ"ב (י"ב).

ו. מה החילוק בין קרקע לחבית: דעת המחבר.

1. תקוע בכותל אסור משום שהוי פס"ר דאורייתא, משא"כ בחבית שהוא שרק פס"ר באיסור דרבנן: מ"ב (י'), י"א).

ז. מה החילוק בין חבית לספסל: פשט בתרה"ד (למסקנא), ודעת הרמ"א.

1. צ"ע: ב"י (סוף הסי').

2. בחבית אסור משום דיש בו משום מתקן פתחא, משא"כ בתלוש וספסול: דר"מ (ט'), ט"ז (ב'), מ"ב (י"ב).

ח. פסיק רישיה: באיסור דרבנן.

1. דעת התרה"ד: י"א שהוא סבר שהוא מותר, מג"א (ה'). י"א שמסקנתו שהוא אסור, ט"ז (ב').

2. מ"ב (י"א): המחבר סבר שהוא מותר, משא"כ הרמ"א (סעי' א').

3. להלכה: רמ"א, ט"ז, מג"א [מ"ב (שעה"צ סי' שט"ז כ"א)], יש איסור פס"ר גם באיסורי דרבנן.

א) מג"א (סוף ה'): אמירה לנכרי בפסיק רישיה יש להתיר.